

F.t.l. vedr. kommunale valg

undtagelse af et mindre intermezzo i forbindelse med lov nr. 260 af 1. juni 1945 (retsplejelovstillægget) – altid har været en ret til bedømmelse i to instanser. Meget tyder på, at fhv. borgmester Marius Andersens beslutning om at modtage sin dom i 1982 i høj grad var påvirket af disse tidsgrænser. Forslagsstillerne skal ikke gå ind på en nærmere vurdering af Andersens sag, men det skal dog bemærkes, at han selv erklærede sig ikke-skyldig, hvilket kunne indicere, at han i en anden situation havde appelleret dommen.

Disse indvendinger mod udformningen af lov om kommunale valg gælder, uanset om man – som forslagsstillerne – principielt mener, at afgørelsen ubetinget skal tilkomme vælgerne, eller man mener, at der skal være tab af valgbarhed som følge af en straf. Forslagsstillerne forestiller sig, at alle folketingets partier – uanset den principielle holdning – er enige i, at vilkårligheder og tilfældigheder skal udgå af reglerne. Som de er udformet i den gældende lovgivning, kan tabet af valgbarhed i realiteten være i 7 – henholdsvis 9 – år, hvis udståelsesdatoen, eftergivelsesdatoen eller bortfaldsdatoen falder ud på den uheldigste måde i forhold til en valgdato, og som oftest vil gerningstidspunktet så ligge langt over disse 7 – henholdsvis 9 – år tidligere. Hvis man forestiller sig et ikke usædvanligt tidsforbrug på 2–3 år til efterforskning og domstolsafgørelse i to instanser, vil valgbarheden med andre ord kunne fortabes for en handling, der måske er foretaget 10 – henholdsvis 12 – år tidligere!

Kriminalpolitiske bemærkninger

I den kriminalpolitiske debat har der i de senere år været stor forståelse for det retssikkerhedsmæssigt betænkelige i at idømme »tillægsstraffe«. Her tænkes især på, at straffeloven opererer med bøde, hæfte og fængsel som straffe, hvorimod retlighedsfortabelse er stadig mindre anvendt i lovgivningen. Til tabet af valgbarhed som »tillægsstraf« knytter der sig yderligere de betænkeligheder, at først lang tid senere end den egentlige domsafsigelse og afsoning afgøres det, om denne »tillægsstraf« skal idømmes, at afgørelsen ikke træffes af en domstol, at domstolen ikke kan foretage en samlet bedømmelse af repressalierne, og at anvendelsen – som ovenfor beskrevet – er præget af tilfældigheder.

Ganske vist er tab af valgbarhed kun en enkelt blandt mange andre »tillægsstraffe«, som bringes i anvendelse, men denne tillægsstraf adskiller sig fra de øvrige ved at blive idømt efter, at regnskabet i

øvrigt er gjort op, og ved at berøre en fundamental demokratisk ret – retten til at fremføre sine synspunkter og lade disse afprøve ved en demokratisk valghandling.

Den stigende forståelse for det uheldige i at idømme tillægstraffe kan også udtrykkes i den formulering, som efterhånden er et »mundheld«, at når straffes er overstået, er tavlen vasket ren. For en ordens skyld skal det blot tilføjes, at resocialiseringsmulighederne i al almindelighed er langt bedre, hvis denne tavle så faktisk også er vasket ren og der ikke hænger en konstant trussel om fortsatte repressalier over den tidligere straffede.

Overvejelser bag lovforslaget

Forslagsstillerne har under udformningen af forslaget taget udgangspunkt i, at et flertal i folketinget formentlig er af den opfattelse at tab af valgbarhed i et eller andet omfang fortsat bør gælde, selv om forslagsstillerne selv er af en anden mening.

Dette har resulteret i forskellige overvejelser om, hvordan vilkårlighederne i det mindste kunne afskaffes. Der har imidlertid for ethvert sådant forsøg kunnet rejses indvendinger, fordi andre vilkårligheder i stedet ville opstå.

For det første har det være overvejet at beregne »karantænetiden« i forhold til gerningstidspunktet. Dette er imidlertid en umulighed, idet der må stilles krav om en fældende dom, før »karantænen« kan indtræde, og en sådan dom kan i visse tilfælde falde op mod 10 år efter den faktiske handling, som f.eks. i Glistrup-sagen. En beregning af »karantænetiden« i forhold til gerningstidspunktet måtte derfor blive uacceptabelt langvarig, hvilket ville være urimeligt over for domfældte, der modtager en dom hurtigt efter gerningstidspunktet.

For det andet har det været overvejet at overflytte kompetencen fra valgbarhedsnævnet til domstolene, fordi domstolene så kunne indregne tabet af valgbarhed som en repressalie i den helhedsvurdering, der i øvrigt foretages i forbindelse med domsafsigelsen. Noget sådant ville imidlertid betyde, at domstolene skulle afsige dom om tab af valgbarhed i en lang række tilfælde, hvor det aldrig vil få praktisk betydning, og proceduren ville ikke tage højde for det generelt betænkelige i retlighedsfortabelse.

For det tredje har det været overvejet at fremsætte forslag om, at en person, som forud for et valg på behørig måde gør vælgerne bekendt med sin tidligere straf, ikke siden hen kan fratages sin valgbarhed, og dette forslag ville indebære en klar